

SERIE SONORIZATĂ, DIAPORAMĂ (DIASON)¹⁾

Conf. Ing. Sylviu Comănescu
Hon. EFIAP

Poate că o deformajie profesională mă frământă uneori de a găsi o clasificare a genurilor artei fotografice, astfel că, încă de la începutul predării cursului meu de artă fotografică, am propus – și se pare că are acum o accepțiune aproape generală – ca arta fotografică, referindu-mă atunci numai la fotografii și diapozitive în alb-negru și color – să cuprindă genurile: peisaj, portret, reportaj, natură moartă și eseu. Odată cu apariția și dezvoltarea și a altor forme ale artei fotografice – serie de diapozitive sonorizate (pe o temă oarecare), diaporame și diason –, evident că apare nevoia unei reconsiderări în ansamblu a clasificării artei fotografice.

Ținând cont de specificul fotografiei, ca și de modul de receptivitate al privitorului, propun următoarea clasificare a genurilor artei fotografice:

artă fotografică	{	fotografii diapozitive serii sonorizate	{	peisaj portret reportaj natură moartă eseu
		diaporame (diason)		{

Ca orice clasificare, o delimitare între diferitele genuri, în unele cazuri, nu poate fi prea strictă, astfel că în mod inevitabil vor apărea și suprapuneri, care altfel considerate pot fi cele care fac trecerea de la un gen la altul. Este într-un fel aspectul vulnerabil al clasificării!

Dar poate că înainte de a menționa ce înglobează noile forme ale artei fotografice, să prezentăm un alt aspect de nomenclatură a acestor noi forme.

De peste 20 de ani, ansamblul de tehnici audiovizuale, înglobând imaginea fixă (diapozitivul), sunetul și textul literar, își croiește drum prin marea familie a amatorilor fotografi ajungând astăzi la o „Artă audiovizuală”, unanim recunoscută ca atare și apreciată de marele public. Data de început poate fi considerată 21 septembrie 1960, când Dl. Roland Bourigeaud, actual Vicepreședinte de Onoare al FIAP-ului, și-a prezentat în cadrul celui de al VI-lea Congres FIAP din Jugoslavia, comunicarea sa referitoare la acest nou mijloc de exprimare cu titlul:

¹ Prezentare făcută la consfătuirea pe țară a activiștilor, organizată de C.C.E.S. la București în zilele de 3 și 6 martie 1982.

„Montages sonorisés”

Evident că și amatorii fotografi din țara noastră, sensibili la tot ce este nou, au început să fie preocupați de realizarea unor asemenea montaje.

În decursul timpului însă, au fost și mai sînt încă vehiculate diferite denumiri pentru aceste tehnici audiovizuale, creînd uneori confuzii și pe care îmi propun să le lămuresc. Astfel, sînt utilizați la noi în țară, următorii termeni:

- montaj audiovizual
- serie de diapozitive sonorizate
- diaton
- diason
- diaporama

În accepțiunea logică a terminologiei specifice pe plan internațional și în urma amplelor dezbateri din cadrul organismelor specializate, s-a căzut de acord că termenul cel mai general este „montajul audiovizual”, înglobînd cele două feluri de manifestări, astfel: fiind

- montajul audiovizual { serie sonorizată
diaporama

acceptate următoarele definiții:

- montajul audiovizual este un spectacol, avînd un ansamblu estetic constituit cu ajutorul unei proiecții de diapozitive color (sau nu) și audiția unei bande magnetice sonore (sunete, muzică și text literar), puînd utiliza unul sau mai multe ecrane (deci și mai multe aparate de proiecție) și sunet stereofonic (sau nu);

- serie de diapozitive sonorizate – este realizată pe o anumită temă, numai pentru frumusețea imaginilor, cu un ritm și o corelație imagine-sunet, în scopul valorificării cît mai bine a frumuseții imaginilor montajului, făcînd apel la spiritul estetic al spectatorului, în special pentru desfătarea ochiului;

- diaporama este o prezentare coerentă de imagini, sunet, muzică și text, cu un fir conducător, exprimînd un mesaj, transmițînd o idee, ca mijloc aparte de comunicare, făcînd apel în mare măsură la imaginația spectatorului, care are astfel și un rol activ, proiecția făcîndu-se cu 2 aparate de proiecție și „fonsu enchainé”. Este un spectacol. De altfel, cuvîntul „diaporama”, inventat de francezi, provine din compunerea a două fragmente din cuvintele: „diapositif” și „ramasser”, care înseamnă a aduna, deci diaporama este, în sens etimologic, „diapozitive adunate”.

De multe ori, în loc de diaporamă, se mai utilizează și cuvintele „diason” sau „diaton”, al cărui sens etimologic este evident.

Din punct de vedere tehnic, în ambele categorii, serie de diapozitive sonorizate și diaporame, proiecția ca și sonorul trebuie să fie impecabile.

Atunci când proiecția se face cu un singur aparat, trecerea de la o imagine la alta se poate face :

a) prin translație spre stînga sau spre dreapta, sau de sus în jos, existînd o bandă neagră îngustă de separație a cele două imagini, deci fără pauză neagră evidentă între ele ;

b) prin translație ca în cazul precedent, dar între cele două imagini apar un oblon opac și deci există o pauză neagră integrală ;

c) prin obturarea imaginii cu un oblon opac și deci o pauză neagră integrală, ca apoi să apară imaginea următoare ;

d) prin întunecare treptată pînă la pauza neagră și apoi reaprinderea treptată a imaginii următoare ;

e) prin neclaritate progresivă, pînă la nepercepere a imaginii, cînd are loc schimbarea imaginii și revenirea treptat la claritate a noii imaginii, este de fapt o pauză luminoasă ;

În cazul cînd proiecția se face cu două aparate de proiecție, trecerea de la o imagine la alta se poate face în mod asemănător, ca și în cazul proiecției cu un aparat, ca la punctul d sau e, cu diferența că pauza neagră sau cea luminoasă poate fi mai scurtă. De asemenea, poate fi o proiecție mai continuă, cu un număr dublu de diapozitive a celor 2 încărcătoare din aparate.

Însă trecerea cea mai proprie de la o imagine la alta este prin „fнду enchainé”, care asigură, prin suprapunere, o imagine intermediară între cele două, cu condiția însă a îndeplinirii următoarelor :

- toate cadrele imaginilor să fie numai pe lat sau numai pe înalt și

- să existe o anumită concordanță grafică între imaginile consecutive.

Evident, respectînd cele două condiții menționate, există o gamă foarte largă și variată de „treceri” prin schimbări cromatice, prin schimbări de iluminare a subiectului, prin suprapunerea unor detalii din imagine într-o porțiune de suprafață neagră a imaginii precedente etc.

Procedeuul „fнду enchainé”, numai în această accepțiune, este de maximă eficiență.

Este cunoscut de cei preocupați cu realizarea de diaporame, că există o foarte mare greutate să se folosească pentru „fнду enchainé” imaginile reversibile primare ; soluția este de a se face o proiectare grafică a tuturor cadrelor și apoi, conform acesteia, copierea cu dispozitive speciale a diapozitivelor prin recadrare, așa cum vor figura în diaporamă. Problema care se pune este aceea a calității imaginii reproduse, știindu-se că prin copiere se mărește în general contrastul.

Există printre altele două soluții mai ușoare de realizat : fie de utilizat pentru copii, același film reversibil ca cel inițial și să se dezvolteze în soluții speciale, sau să se utilizeze un film reversibil special și să se dezvolteze în soluțiile obișnuite. Dar aceasta este o problemă a duplicatelor, care nu constituie preocuparea prezentului articol, fiind tratată în literatura de specialitate, printre care și în „Fotografia”.

Astfel **diaporama**, în sensul amintit, beneficiază în proiecție în sistem „fнду enchainé”, de exemplu, de 99 de imagini, efective și recompuse prin proiecție, avînd doar 50 de imagini efective ; deci este o prezentare vizuală mai amplă, cu mare fluiditate. O imagine proiectată pe ecran pentru a fi recepționată în condiții optime, nu trebuie să dureze, pe ecran, mai mult de 10-12 s., fiindcă altfel diaporama își va pierde dinamismul creat prin însuși sistemul „fнду enchainé”.

În general, se recomandă ca, prin ritmul impus de proiecție, o diaporamă să nu depășească ca durată, în total, mai mult de 10-12 minute.

În acest concept, să considerăm „diaporama” numai așa cum s-a menționat, iar atunci cînd proiecția se face numai cu un singur aparat, deci fără a se face apel la tehnica „fнду enchainé”, să fie denumită „diason”. De altfel tehnica de proiecție „fнду enchainé” este proprie diaporamelor și nu altor proiecții.

Astfel, în cadrul montajelor audiovizuale, care ne privesc, să folosim numai 3 termeni, pentru a înlătura în acest mod toate confuziile care s-au făcut pînă acum, și anume următorii termeni :

– SERIE SONORIZANTĂ

– DIAPORAMA

– DIASON

Revenind la noua clasificare propusă, este de menționat că în **diaporamele documentare** se cuprind cele de reportaj, cele turistice, cele științifice (tehnice), precum și cele didactice. În categoria celor **de ficțiune** sînt diaporamile poetice, psihologice, cele humoristice, dramele etc. **Diaporamele de animație**, un gen mai puțin apropiat de specificul fotografiei, cuprind desene și obiecte (păpuși etc.) animate.

Să sperăm că prin aplicarea noii clasificări și nomenclaturi, se vor înlătura confuziile remarcate în trecut în activitățile pasionaților fotografiei, care participă la festivalul „Cîntarea României”, în scopul ridicării pe o treaptă superioară și a acestor noi forme ale artei fotografice românești.

În măsura în care se vor primi argumente pro și contra acestei propuneri, vom fi foarte receptivi și le vom considera ca atare, făcînd modificările corespunzătoare, în scopul îmbunătățirii noii clasificări, astfel că le mulțumim anticipat tuturor celor ce ne vor trimite opiniile lor.

INSTITUIREA PREMIILOR ANUALE AAF

Gr. Averescu

Conducerea Asociației noastre, în dorința ridicării artei fotografice la un nivel cît mai corespunzător cerințelor societății noastre socialiste, în conformitate cu statutul AAF, a propus instituirea unor premii anuale, care să fie atribuite membrilor Asociației cu o deosebită activitate de creație.

Membrii Asociației, care se consideră că pot îndeplini condițiile regulamentare de atribuire, vor întocmi un dosar pînă la finele semestrului I a anului curent, pentru anul precedent. Activitatea va fi examinată de o comisie desemnată de Comitetul de Conducere.

Se vor atribui următoarele premii :

A. – „**Marele premiu Carol Pop de Szatmari**”, pentru cea mai valoroasă imagine de reportaj.

– Cinci premii AAF pentru :

B – Cea mai valoroasă participare internațională.

C – Cea mai valoroasă participare națională.

D – Cea mai valoroasă expoziție personală

E – Cea mai valoroasă lucrare tipărită

F – Cea mai valoroasă prezentare de diapozitive sonorizate.